

# СВОБОДНА БЪЛГАРИЯ

ВѢСТНИКЪ НЕЗАВИСИМЪ ОТЪ ПАРТИИ.

## „СВОБОДНА БЪЛГАРИЯ“

излиза за сега единъждъ въ седмицата въ Събота, по щомъ се одобри съ 500 подписчика, ще се удвои величината ѝ.

### Цѣната за въ България:

За 12 мѣсяци 4 рубли или . . . . . 16 лева  
За 6 „ 2 „ или . . . . . 8 „  
За 3 „ 1 „ или . . . . . 4 „

За въ странство се прибавя на година 4 лева, половина год. 2 лева, тритѣ мѣсяца 1 левъ.

### За въсканви публикаци

се плаща на единъ редъ за първитѣ три пжти 30 стотин., а за всѣхъ послѣдующи 20 стотин.

Писма и препорѣжки се изпращатъ до администрацията на „Свободна България“ въ дома на редактора.

Неплатени писма се неприяемватъ.

Единъ брой 40 стотинки.

### СЪДЪРЖАНИЕ:

Варна, 23 Януария — единъ погледъ върху нашитѣ работи и гръцкия въпросъ. — Телеграмми. — Новъ храмъ въ Варна и отхвърчане подписка за него. — Има ли работници у насъ? — Отечество. (Продъл. отъ бр. 1.). — Дониски; Изъ Варна. — Х. О. Пазарджикъ. — Външнн: Ирландското затруднение. — Еврейскій въпросъ въ Германия. — Полит. отдѣлъ: Европейската печать. — Изъ гръцкия вѣстникъ „Свобода“. — Оригинални изслѣдованія по игената. — Мѣстни новини. — Обвѣвления.

### ВАРНА, 23 Януария.

Жителитѣ на Балканскій Полуостровъ винаги са съставяли по-сериозенъ предметъ на разпеканіе между политическитѣ мъжъе на Европа. Днеска гръцкій въпросъ занимава кабинетитѣ на всичкитѣ почти европейски държави, и тѣхнитѣ политически погледи по него сж предметъ на европейската печать. Ний Българитѣ, трѣба ли да са интересуваме въ гръцкій въпросъ или не? Безъ друго, че Гърцитѣ, като наши съседни, занимаватъ нашето серіозно внимание. Когато на съседа ни кжщата гори, то безъ друго, че ний трѣба да земаме сичкитѣ си мѣрки, за да не би този пожаръ да се распространи и на насъ, да не загорятъ и нашитѣ кжщи. Македония може да са каже наше провинция, жителитѣ на която, като природни Българи по по несчастіе само че са намѣрватъ и до сега подъ отоманското иго, отъ което пламенно желаятъ да са осводятъ. Тѣ сѣкій день простиратъ намъ ржцѣ за помощъ. Кой другій трѣба да имъ помогне, ако не ний, тѣхнитѣ братя? Ниъма трѣба да останемъ хладнокрѣвни къмъ тѣхнитѣ стенанія и вопли, или своето освобождение тѣ трѣба да

чакатъ отъ Сърбія и Гръція? Пожарътъ е твърдѣ наблизил, ако не днесъ, то утрѣ ще пламне старото и огнило отоманско здание. Върху този пожаръ (гръцко-турска война) приемаватъ участие, както видимъ, сичкитѣ наши съседни, даже и великитѣ държави. Ний мислимъ ли за това? Правимъ ли нищо за това съществено? Не! нека да хвърлемъ единъ братъкъ погледъ върху нашитѣ военни работи, да видимъ, може би, тѣ нищо правятъ. Но ний и въ тѣхъ нищо особено не видимъ и въ тѣхъ работитѣ са вършатъ по обикновенному. Сега свѣтътъ е на такова мнѣніе: който иска да е миренъ, трѣба да са готови за война. Нашето министерство, или нашитѣ господарствени мъжъе, ако заслужаватъ това име, сега когато тѣ трѣбване да работятъ и да са трудатъ за благоустройството на нашето отечество, което не е още насочено въ пжтя, въ който трѣба да върви, то тѣ са каратъ и са занимаватъ съ лични расправи, употребяватъ скъпо-то време, за страната и цѣлъ българскій народъ, на безполезни работи. Въ това време, когато българската интелигенция, --- ако може да са нареди интелигенция, --- са бие, каспроватъ най-полезнитѣ и патриотитѣ отъ представителитѣ по ничтожни причини, че били рускопеддани, отблъсватъ трезви хора, а приемятъ и възвншаватъ на високи постове пиеници, съставятъ са тайни общества за да разлишляватъ кой трѣба да бжде на мѣстотъ на Стоилова и пр., като са заканватъ на послѣдния да го убиватъ?...

Най важната наша миссия остава не изпълнена. Ний не виждаме най-едритѣ предмети предъ себе си, ний не виждаме опаснитѣ, леснораспазителнитѣ предмети. Руситѣ, нашитѣ благодѣтели, нашитѣ освободители, като ни оставиха на много милиони рубли воененъ материалъ, ний и него неможихме да преведемъ въ редъ, а го оставихме подъ открито небе да гние и раждасва, или да го ограбятъ. Нали предъ очитѣ ни въ софійската казарма, дѣто бѣхъ сложени толкова патрони съ прочій воененъ материалъ, тамъ слагаха и сичко и безъ да турятъ още караулъ, стана предъ очитѣ на военната властъ на милиони руб. жертва на пламъка. Това самото са повторилъ и въ Русчукъ. Въ какво положение са намѣрва сега военний материалъ въ Разградъ и прочитѣ складове?

Войната остави на България безбройно число патрони металчески на милиони рубли. Сичко това, което не са преведе въ порядъкъ са истреблява очевидно. Какво стана народното ни опълчение? като димъ пчезна. Защо нашето правителство до сега не откри единъ пароховой заводъ? Барутъ, като пѣма нийдѣ, като не намѣрватъ даже нашитѣ ловци барутъ, унищожаватъ патронитѣ; единъ патронъ струва не по-малко отъ 5 сан., тогава, когато единъ вистрелъ барутъ струва само 3 до 4 сан. или трѣба да докарватъ отъ Цариградъ контрабанда барутъ и го продаватъ така скъпо по 60 или 70 гр. оката? Не бѣше ли по-умно да са докара въ та кѣвзи случай барутъ отъ Руси

и са продава на опѣзи, които иматъ право да го купуватъ? Това щѣне да струва фунта 40 или 50 коп. книжни.

Гръцкія въпросъ за насъ Българитѣ не е безъ важностъ, но ний трѣба да бдимъ за него и трѣба да бждемъ готови да земемъ мѣрки, ако премине нашиятѣ предѣли за да го угасимъ. Ний трѣба да бждемъ на стража. Дисска пристигватъ до насъ слухове, че гръцкото правителство издало приказъ, щото пеговитѣ войски да заловятъ границитѣ. Ще рече, че войната е въ предвечеріето си, и не може да бжде иначе; защото Гръція не може да държи 50 или 60 х. войска въ военно положение: доходить на Гръція не позволяватъ. Гръцката земя по своята непронизителностъ не може да прехрани милионъ хора. За това, Гръція трѣба да избере отъ двѣтъ едно: война или миръ, който бѣше пригърнала въ последната за насъ и нашето освобождение руско-турска война г. 1877 --- 78. Но че Гръцитѣ сѣ дошли въ раскаяніе отъ тѣхната тогашна маневра, като останалъ послушни и предани на Биконсфилда --- това са потвърждава отъ една атинска газета „Свобода“ по статіята на която по-долу даваме на читателитѣ си заключение.

Остава да видимъ какво ще бжде въ тоя случай поведението, както на нашето правителство, тъй и на другитѣ славяне, които са радватъ на по-голямъ морални и матеріални сили отъ насъ.

### ТЕЛЕГРАММИ.

Дублинъ 31 Ян. Една прокламация залепена по стенитѣ скрито въ Коркъ призовава Ирландезитѣ да са приготвятъ като са ограничатъ за сега съ едно просто наблюдение, и да не предприематъ бунтуване, защото не сѣ още готови.

Тѣзи прокламация носи подписъ: „Народното Ирландско управление.“

Парижъ 31 Ян. В. „Френската Република“ като говори за гръцкія въпросъ, казва: че този въпросъ ще стане --- който е билъ сега отъ Берлинската Конференція --- европейскій въпросъ; Гръ-

цитѣ, прибавя този вѣстникъ, ще чакатъ търпѣливо и съ довѣріе резултата отъ старанията на дипломатията на сичкитѣ сили при Високата Порта.

Лондонъ 31 Ян. Г. Гоменъ ще трѣгне положително пдуція четвъртъкъ за Цариградъ.

Лондонъ 1 Фев. Разисканията за обезпечението на ирландскитѣ закони, са повторихъ вчера въ Парламента. Засѣдаието трая много късно, понеже правителството противостоя силно на предложеніята направени отъ опонентитѣ за отлаганіе мѣрцитѣ, които правителството щѣне да земе.

Віена 30 Ян. Англія прие по начало, както и другитѣ сили, предложеніето на Портата съ дата 14 Ян., като предоставя обаче потвърдението на рѣшеніето отъ Берлин. Конференція.

Въ случай, че предложеніето на Портата не сполучи, ще са наченатъ други преговори.

Атина 29 Ян. Много полкове трѣгнахъ за Воинца, а два полка иматъ заповѣдъ да бждатъ готови за да трѣгнатъ къмъ границитѣ. Станаха препиен за сичкитѣ, които иматъ отъ 30 до 40 год. за да образуватъ народната гвардія.

В. „Стандартъ“ напомня единъ слухъ, споредъ който англіиското правителство са е извѣстило, че важно едно бунтуване избухнало въ Армения.

Парижъ 29 Ян. Споредъ послѣднитѣ отъ Валпарезо извѣстія, Чили наложи на Перу и Боливия като условия за миръ: отстъпваніето на Антофагуста, предаваніето на флотата и военно обезвредяваніе 500 мил. платени отъ Перу и 250 мил. отъ Боливия.

Пловдивъ. Жителитѣ въ Пловдивъ са намѣрватъ въ единъ ужасенъ страхъ, послѣдетвіе на поевеніето на единъ подземенъ вулканъ въ Ченде-Теде; земята тамо са подигнала два метра на горѣ. Подъ земята са чували бучения.

Съзижданіето на единъ Храмъ въ Варна въ паметъ на двѣтъ турско-руски войни (1828 и 1878 л.)

Пресвященній Симеонъ, Митрополитъ Варненскій, като съгледателъ на Варна предстои за напредъ велико бждаще и че този градъ ще

са насели съ Българи, които ще да представляватъ цѣла България въ търговско, може би и въ стратегическо отношеніе на Черно-море, намѣрихъ за нуждно да са съгради единъ храмъ въ паметъ на освобождението на България отъ Руссія, който храмъ да служи за споменъ на двѣтъ руско-турски войни прѣвъ 1828 и 1878 л. Колкото послѣдната е важна за България, толкова и първата, защото варненската твърдина е била превзета подъ личната команда на почивнаго о Господѣ рускій Императоръ НИКОЛАЙ ПАВЛОВИЧЪ. За да бжде по-величественъ, по-красивъ и да отговори на двѣтъ войни, да може да перекаже това велико събитіе --- освобождението на една частъ, ако не и цѣлъ български народъ, отъ Русія и да може, винаги да напомня на Българитѣ това историческо събитіе. Нег. Пресвященство са потрижили да стане упоменатій храмъ во единъ красивъ планъ и за най-добъръ намѣрихъ Петерговецкн соборъ отъ който е съетъ плана и не него ще са направн въ Варна Соборната черква. Тѣзи идея на Нег. Пресв. Симеона, като са одобрила отъ Българитѣ граждани въ Варна, които като пожелали да са възползуватъ отъ Нег. Височество българскій Князь, комуто и предложили да избере мѣсто и турн основата: Нег. Височество на 22 Августа миналата 1880 год. избра за тѣзи цѣлъ площта отзадъ прикѣтѣтѣ мѣста сръбско казармата отъ една страна и болницата отъ друга, помежду новата махала и гр. Варна.

Избраното мѣсто за упоменатій храмъ е отъ една площ много широка, която позволява да са направн около храма и градина. Тѣзи площъ са възвишава надъ Варна, отъ която добръ са вижда сичкій градъ, станицата на желѣзній пѣтъ, много села, пристанището и Черно-то море на голѣмо и безирѣдно пространство; виждатъ се още по дѣлѣтъ обработени части обрънатитѣ отъ каждъ Варна, прекрасни лозя. Съ една речъ, тѣзи черква, ще са намѣрва посрѣдъ и обиколена отъ най-величественни картини превъзлени отъ хубостъ и прелестъ. Сичкитѣ граждани на Варна одобриха това мѣсто и на 22 деиъ на Августа мѣсяцъ при едно много-численно множество отъ христіани Българи и Арменци, на които на челото бѣше духовенството и Пресв. Симеонъ, са турн отъ Нег. Височество, основния каменъ на варнен. съборъ. При това са извърши, споредъ христіанскій обрядъ, водосвѣтъ и него деиъ са почена зижданіето на Божія Храмъ за велика слава на славянското слово.

Зданіето на храма, ще бжде четвероугълно, което ще има на дължъ и ширъ по 37 арш. а височина 38 арш. което ще бжде на два аршина високо отъ земята.

Храмътъ ще бжде три-престолній: Първій престолъ, во името Пресвя-

тія Вѣгорици, ще оснава въ паметъ на обѣзъ почивната Императрица Всеросійска, МАРИЯ ФЕОДОРОВНА, дѣла на Нег. Височество; вторій престолъ — во името Александра Невскіа въ честь на АЛЕКСАНДРА I, българскій Князь и въ честь на Царя-Освободителя Императора Всеросійскій АЛЕКСАНДРА II, а третій престолъ во име св. Николѣя Чудотворца въ паметъ о обѣзъ почивний Всеросійскій Императоръ НИКОЛАЙ I.

Устройството на Храма са починъ още на 22 Августа и са продължава до края на Ноемврий съ средствата на доброволното пожертвование и приношение на Българитѣ отъ града Варна, за което до сега са издвинуха 15,000 фр.

Варненската твърдина, която са сега събаря, даде и ще даде много добъръ безплатно каменъ за устройването на черквата.

Храмътъ споредъ грамадната си величина и благолѣніето, което изисква, за да може да отговори на своето назначеніе и да са свърши, ще потрѣба голѣма сума пари отъ 300 до 400 хил., сума, която трѣба да са събере отъ доброволно приношение. Добритѣ християни, достойни граждани и признателнитѣ Българи на свободата, вѣрвамъ, че ще са затекатъ съ своето приношение отъ сичкитѣ краища на нашето отечество България, за да са извърши, колкото са може по-блистателно, този храмъ — паметникъ посветенъ на добритѣ наши братя, на най-великитѣ отъ народитѣ, на най-славнитѣ, велики по своитѣ безсмъртни добродѣтели, на Великій Рускій народъ. —

## ОТКРИВА СА

Въ в. „Свободна България“ доброволно пожертвование за съзижданіето на Собора въ Варна въ паметъ руско-турската война презъ 1828 и 1878 год.

Който желае да пожертвува може да внесе въ Редакціята на „Свободна България“.

Отъ П. Каланджи 25 руб.

Има ли работници у насъ.

Не вѣрвамъ да зачуди нашитѣ читатели този въпросъ, който ний подигамъ за да възразимъ на онѣзи, които прѣзъ печатъ вече прогласихъ — че пмало въ България работнически класъ, и тѣ пазятъ доблественно да пазятъ неговитѣ права, потънквани въ тѣхното въображеніе отъ други пѣкоп висши класове. (Глед. программата на в. „Работникъ“ отъ Руссе, въ първия му брой.) И тукъ ний са ограничаваме само на този въпросъ безъ да са косвами ни наймалко до други, които стоятъ на първѣй планъ съ този.

Българскійтъ народъ не са дѣли на касти, както другитѣ народи по Европа, на пр. въ Англія, Германия и въ Руссія. Паметимъ, че по напредъ, подъ Турцитѣ Българинътъ не са радваше на равни права съ господствующия народъ — но туй не значи пакъ, че подчиненитѣ народъ са е дѣлятъ на извѣстни класове; а сега при свое Правителство както богатитѣ, тѣй и сиромаситѣ Българинъ и българскій подданикъ иматъ еднакви граждански права предъ закона.

Въ България нема много богати хора, но нема и сиромаси, които са лишаватъ отъ насущний хлѣбъ, нема и таквизи, които да не си знаятъ рода и племето, нема и хора бездомни (бродяги); защото сѣкій у насъ притежава по пѣщо отъ недвижимъ имотъ, като отъ къща, нива, ливада, лозье и проч. Това добро качество у Българина е обхвѣкло и обрѣща вниманіето на образованія свѣтъ, който много или малко е запознатъ съ Българитѣ и България, а пѣкоп отъ братята Русси по войната доро са сумиѣвахъ да ли туй щото притежава неговитѣ братушко въ града и въ село — е дѣйствително собственостъ негова, или е турска и той си я присвоилъ сега при пѣбѣгването на Турцитѣ...

Ний казахми и пакъ го повтарямъ че въ България, слава Богу, нема хора бездомни, т. е. таквизи които да не си знаятъ рода и племето и да не замръкватъ подъ свой покривъ, но да ношуватъ по улицитѣ и липени отъ необходимото за живѣне — хлѣбъ и облѣкло, принудени са да правятъ зло, тѣй щото да обрѣнатъ вниманіето на полицията бѣмъ тѣхъ си, за да ги туря въ затворъ, дѣто тѣ намѣрватъ приютъ и храна безплатно.

Работникъ въ собственъ смислъ, както по Европа, едва ли ще са намѣре въ България, дѣто той съставя рѣдко явление и то не пакъ въ смислъ на европейскія работникъ. П дѣйствително, могатъ ли са наредѣ работници онѣзи хора, които иматъ домъ, нива, лозье и които, като извършатъ своята си работа, ходятъ по пѣколко дена да работятъ и на други за волна плата, въ която и намѣрватъ облага? У насъ единъ сиромасъ отъ село или отъ града отива, напиримѣръ, да зарови или да отрови, да проконае, да оплесни, да окърши, да вържи и найностъ да обере другиму лозьето, но сгѣдъ като подреди съ тѣзи работа понапредъ своето лозье и не даромъ, а по 10 до 15 гроша въ день. На туй какво бихъ казали повитѣ апостоли на социализма у насъ, които не знайми още какво е социализмъ, а знайми отъ чувенъ че едно време русскитѣ крестъяне (селяне — роби) до Годунова имали съ единъ день свобода въ годината и триста шестдесетъ и четире дена робство!...

У насъ, въ България нема работ-

ници такива и въ такова количество, каквото ги има по фабрицитѣ на Англія, Франция, Германия и Австрія, дѣто работятъ по пѣколко хиляди семейства — безъ къща, безъ нива, безъ лозье, безъ конь и волъ, и такива които пматъ ирѣютъ само тогава, когато фабриката е отворена, върви и тѣ въ нея работятъ. За да не възмѣжатъ пѣкои, че преувеличавами, ний тукъ ще наведемъ положительни числа пѣзъ Америка, дѣто и женитѣ са заняти по фабрицитѣ, а именно въ Съединенитѣ Щати женскитѣ трудъ е приложенъ на 238 отрасли. Тѣй, на помучиятъ фабрики тамъ и днесъ още работятъ до 65,000 жени, на вълениитѣ — до 23,000, учителки повече отъ 84,000, а лѣкарки и хирургии до 525. Но щомъ една фабрика са сире, работницитѣ оставатъ безъ работа и слѣдователно, безъ хлѣбъ; тогавъ глѣдани бунтъ отъ 10—12,000 души глади хора които възставатъ противъ своя фабрилантъ — ситъ и облеченъ, и противъ своето правителство. Такви възмущения и бунтове не само въ Англія, Франция и въ Нѣмско, но и въ республиканска Америка, често са повтарятъ прѣзъ годината — и туй е породило първата идея за социализмъ и комунизмъ, които отсѣтъ са облѣкохъ въ други форми, както и ще покажемъ това на читателитѣ си въ друга една специална статья. За сега само толкозъ речемъ, че социализмъ и комунизмъ, — при сичко че първитѣ е стигнали до систематическа наука, колкото вторитѣ е паднали, — днесъ още и двѣтъ тѣзи теории, зѣ разбираи съ като живиница рана върху общественното тѣло на Западна Европа. Само славенскитѣ държави съ правили и правятъ исключение отъ него. Руссія напиримѣръ да има голѣми фабрики, дѣто работятъ доста работници, но трудитѣ имъ са възнаграждава прилично, тѣй сжко и произведеніята отъ тѣзи фабрики лесно, скоро и сгодно са распродаватъ вътрѣ въ самата Руссія. Русското правителство въ това отношеніе показа първѣй примѣръ, като награди веднѣждъ онѣзи, на които заплатитѣ не достигатъ за препитаніето имъ. Сега са говори, че и вторитѣ пакъ ще са награждатъ съ тѣй нареченъ тамъ *надѣлъ*. Широка русска имперія, която има толкозъ много земя (въ Англія на единъ квад. миля живѣтъ повече отъ 5000 души, а въ Руссія — само 100 души, нейдѣ и помалко) ще позволи и на много стотинъ години, сѣкій челоуѣкъ да получи земя нужна за неговото препитаніе. За туй не даромъ са отива за Руссія преди време единъ пейнъ агитаторъ за границу (отъ Римъ 1847 г.): „Да здравствуе, Господа, русское село — будущность его велика!“

Сърбия, Черня Гора, тѣй сжко и пѣла България отъ двѣтъ страни на Балкана, иматъ доста земя и сѣкій тукъ жителъ, безъ разлика на вѣра и народност, билъ е и пакъ е собственикъ на една часть земя, която свободно обработва.

Ний още нежми фабрики и за това нежми работници, пакъ и да бѣхми имали, нашитѣ фабриканти неможатъ намѣри работници ефтини и тѣ, слѣдователно, да оставатъ на времени безъ прехрана, защото сѣбога пѣхъ добръ да са плашатъ тѣ като произведеніята отъ тѣзи фабрики ще могатъ лесно да са распродаватъ, вътрѣ въ България тѣй, както и рускитѣ въ Русія.

Тукъ има и друго да прибавимъ, че България е страна патриархална, дѣто Българинътъ живѣ по законъ, но обичай и по преданіе на първобитенъ животъ, който и християнството не отмѣни, по още го утвърди. Тукъ съ време и сега съществуватъ

занаяти по разни отрасли. Сичкитѣ хора, които работятъ единъ извѣстенъ занаятъ, да речемъ наприкладъ, шивачъ, — тѣ си избиратъ председателъ подъ названіето *протомасторъ* съ ковчезникъ, секретарь и единъ чаушинъ за година време. Тѣ сичкитѣ съставятъ едно словесіе, единъ *целъ* — *еснафъ*, който има свой патронъ — нѣкой светецъ, когото съба година празнуватъ и правятъ угощеніе съ коливо — наречено *артузъ* (пятахлѣбце). Подобно едно настоятелство отъ еснафа са нарича *лонджа* (като *ложата* у франемасонитѣ), и бива облѣчено съ ежидйска власть отъ сичкитѣ членове на еснафа, тъй щото ако стане нѣкое недоразумѣніе или споръ за нѣщо между тѣхъ, лонджа са събира и вижда имъ разликата, която и уравнива по миренъ начинъ, като единъ видъ мировій еждъ. Лонджата пакъ въ общото си годишно събрание испитва и провъзгласява единъ ученикъ — *чиракъ* за *масторъ* въ този еснафъ — и туй са казва далн му *тестиръ* по извѣстни форма, като препасване съ прѣдечникъ или нѣкоя завѣска — *пещималъ*.

Има още и градинарски еснафи, съставени по твърди разумни начала. Нѣколко души (*тайфи*) се събиратъ и помежду си избиратъ единъ главатаръ на градината. Сичентѣ членове отъ тайфата сж съдружници: единъ, който турѣ по-голямъ капиталъ получава да речемъ — едно, другий съ помалѣтъ капиталъ получава половина; има, които не полагатъ капиталъ, а по знаянето си въ сѣдоводството, и тѣ получаватъ по условенъ единъ дѣлъ (*пай*) отъ общата печалба.

Дѣтѣно вратѣ отъ Балкана, дѣто население е доста гасто и нема тошкозъ за обработване зема, събиратъ са по жетва нѣколко души мажко и женско, избиратъ си единъ главатаръ, когото наричатъ *Драгоманинъ* и отиватъ да женатъ по полето — кон въ Добруджа, кои минуватъ планината — въ Тракия, която съ време и сета вѣсѣватъ въ пѣснитъ си *Равна Романія*. И у тѣхъ драгоманинитъ получава поголѣмъ дѣлъ сравнително съ другитъ отъ своята чета (тайфа): сѣшното еста и съ дюдгеритъ.

За туй голѣма безсмислица е да пресаждамы комунизъмъ и социализъмъ у насъ въ равноправна България, дѣто чикакъ не му е мѣстото и дѣто отъ него нема потребѣа, пакъ не може и намѣри почва да расте.

Добрѣтъ съятель найнапоедь прегледва пивата, испитва нейното землѣше и тогати заорава и засѣва, по винаги сѣе онуй сѣме, което може да расте на неговата нива. Безмисленно ще бѣде да докарвами у насъ онуй развадено сѣме отъ вредително растение и да засѣваме съ него чиститѣ, хубави наши нивици; то иде като да преливаме и размѣсами една полезна жидкость съ друга вредителна и още да отнемами време на самитѣ читатели, които би могли да прочитатъ нѣщо полезно за себе си.

Ний обичами да вѣрвами, че съ насъ ще са съгласятъ и самитѣ почитаеми господа, които, отъ излишна ревностъ да служатъ народу, подигнахъ въпросъ за нескъществующи въ отечеството ни классъ хора — работници, и тѣй предизвикахъ нашето възразѣние срѣщу новата своя агитаторска проповѣдь отъ трибуната на „Работническото първо тѣло“ му още посвѣяване. Т.

Отечество.

(Държи се отъ бр. 1)

## II

Какъ азъ тона,  
 Се въ града Варна,  
 Въ голѣмий *Сѣбика*  
 При топла печка —  
 Какъ са свѣявамъ  
 Васъ поздравявамъ  
 Съ нова газета  
 На многа лѣта!

Българе, Гречи  
Братъя Арменци  
Турци, Евреи  
Всѣтъ Юдеи,

Всѣши широти  
Добри патриоти:  
Зоте, море, зоте —!  
Българско грамоте!

Като нитяхми съ първия си разговоръ еждѣ е отечеството на другитѣ наши съѣбди и ближни, трѣба да попитамъ и безмиліята, до скоро наниъ ага, а ний — негова рад!

Дѣ е отечеството на Турчина?

При сиче, че по-многого са придржатъ въ *анализа*, за разборъ на нѣща веществени и нравствени, виѣдни и невидѣни но тугъ азъ ще предпочетъ *синтеза*, или синтетическия методъ, сръщанъ поженъ на първия, т.е. нагѣето да са хопнемъ извѣтнѣжъ на високо и оттамъ послѣ да слазѣмъ на дому по стѣнала или безъ стѣнала, то азъ предлагамъ на пріятелигъ си да трѣгнемъ по туренигъ стѣнала, като са качимъ естествено — оттолу на горѣ...

И тъй — дѣ е отечеството на Турчина ? Ако кажемъ, че то е Добруджа (сега Румѣнія), Дели-Орманъ, Тузлука или Шоплука (иначе — *Шопландія*), ще видимъ, че не е тамъ; защото отъ сичкитѣ тѣзи мѣстности, агитѣ си обраха крушитѣ въ началото на последната война, презъ нея и сѣдѣ нея до 1878-79 год.

Да не бже отечеството му Стамбулъ?  
И тамъ не е, защото той зиле добръ, че  
и тамъ е принцъ, гостенинъ, както бше  
тогось време и по къмъ сѣверъ отъ Стам-  
булъ. —

Въ равна Романія  
(Днеска *Румелия*),  
Въ сѣща България  
Сръбско, Молдовлашею,  
Горѣ чагъ у Нѣмско;  
А сега са ѿ спрѣла  
Тъзи *Харамія*  
Едвамъ на Босфора!  
Пророкъ Еремїа  
Живѣ да го оплаче,  
Кат' кѣто сираче.

✱ ✱ ✱

Но дѣ ше бѣде най-послѣ неговото отечество — *ватинъ, властѣ*, като бѣше раздѣилъ людската земя на толкова *власти*, отъ които бѣше и нашата мати България до преди войната ?

Чувайте да ви кажем:  
Во время оно рече Господь прѣзь устата  
на одного отъ своихъ избраници, който  
минува за премждрь между мъдритѣ: «Нино  
«ново подѣ облежната, доро и водата, слѣдъ  
«многого си обеселѣние, завраща са наекъ  
«на своихъ мѣста, въ първитѣ си источници».

Тѣй и нѣмъ Османъ-ага, магаръ да е остана.лъ, съ нѣговото вѣчно *бакалжмъ*, въ свободна и автономна България, но и той бърза да пристигне или да свари баща си брата си, сестра си, на които по-напѣдѣ страха ради Иудейска е повѣрилъ цѣлъ *каремъ* — да ги пристигне, казвамъ, въ раскопнія Стамполъ или пакъ въ първобитнія Анадолъ, дѣто тече медъ, масло и мѣко отъ изворитъ на Мохамедова рай съ цѣли въ него полкове *сурри*, обрѣчени само на правовѣрнитъ (*ислямъ*), и дѣто хайле сто-гитъ опустѣлитъ блаженни мѣтна на нѣбо-гашнія рай божій, отдѣто билъ изгоненъ дѣдо Адамъ съ баба Ева по нейна причина, защото жената и въ рай имала каприци....

Който не вѣрва, нека чете първата гла-ва отъ Библията и ще бѣде напълно увѣ-ренъ съ насъ въ тѣзи вѣчна, а не отгадана още истина.

Дѣто ще рече: отчеството на Турчина не е нито България, нито Тракия и Македония, ами Анадоля и по-нататъкъ още и Туркестанъ, отдѣто съ време е излизалъ — дѣто, кога-да-е, пакъ трѣба да са върне. — *Тако глагоleshъ Господъ Богъ Израилевъ.* —

Ее! ролътъ е сега на Албанеца отъ Епиръ и Албанія, който търси *расковното на свободата*, туй което френцитѣ казватъ *la clef des champs*, или самата свобода, като не ще да бже, ни подъ Турчина, ни подъ Черногореца, нигдезъ и подъ хитрия Ръдеъ.

По той, горкія, нѣма книга, — биволь съ време я излязъ, — а ній съ безкнижни хора нѣмами работа. Такиви си само за депутати въ Българската камера, въ Шопландія, дѣто, по избирателни вѣтъ и новъ законъ, болшинството са произнесло да не са приемятъ за депутати хора, които да сж свършили баримъ триласко училище, или които да знаятъ просто четво и писмо на официални езикъ въ княжеството. ами само мо да бждѣтъ грамотни, ако ще би и на драндабулски. . . . Таманъ камера за представителн изъ Арнаутлѣжа, а не само изъ Шоплука, каквото искатъ нѣкои да я направятъ монополъ, или по-просто, макаръ и криворечено — *канторъ*, като тютюневитѣ фабрики. И не прилича ли туй сравненіе тука? — Да и не, не и да!

### III.

Анаема! тѣтъ Янина  
 Съ тѣснитѣ сокаци  
 Кънѣята въ нея до една  
 Се съ дървени капацѣ.  
 Въ копацитѣ ми днесъ вървѣтъ  
 Образени Османи,  
 И мене тичатъ да ловѣтъ  
 Еничари душмани!  
 Изтѣтъ по-скоро пленце,  
*Василики му драга*  
 И съ златнитѣ твои рѣцѣ  
 Спаси ма ти отъ вѣага...

Но не:

Али-паша ма викатъ мене  
Съ нинроки наключъ вѣжди,  
И кой предъ менъ са мерне —  
За него е премегжди!  
Излитанъ бѣше напгъ герой  
Отъ първото си лице,  
И скоро стана нища той  
На Яненскитъ риби;

„Φάτε με, ψάρια φάτε με,  
Φάτε με, καραβίδες!  
Μὲ τὸ κεφάλι ποῦ εἶχα 'γὼ  
Κ' ἀγάπησα Βελίδες.“

\*  
\* \*

И тозъ свикъ е държалъ едно време, по завѣрата (1822), турскій единъ чиновникъ и Османлиа Албанецъ, Тенедели Али-Паша, който 40 жени удави въ Янинското езеро наедно съ *Кира-Фросина*, любовница на сина му *Вели-паша*, съвършено и негова, и който *Али-паша* иначе благопріятствувалъ, казватъ, на гръцкото въстание. Но кой може на' утѣри за негова патріотизмъ — Гръцкій ли билъ или Турскій, както и на неговата хубава фаворитка — турскій ли билъ или гръцкій?

Азъ грѣшникій Іона ще каажъ — нито у него, нито у нея имало истинскій патріотизмъ; и не шжъ за това нищо да мѣдрувамъ тука, защото казали бихъ нѣкои, че романъ пишжъ, а думата ми е мен' сега за грекоманіята на христіенитѣ отъ Балканскій-Полудіостровъ, и за нея тукъ ще имамъ расправа.

✱  
✱ ✱

Албинецъ въ Атина са пърши, надува, като Паунъ съ искусствении гръцки пера отъ Мора; родѣтъ си той брѣ, захвърля на странк тамбурата си или я удара о земята — и ще го виднѣшъ цѣлъ едлиносъ.

Тѣй и *Ляписъ* отъ Епиръ — голѣмъ  
грѣцкій патріотъ станалъ той сега. Но да  
признайми, че отъ сичекѣ албански три-  
би, само Ляписъ е почтенъ, храбъръ и  
му прилича да бѣде грѣкъ, като вижда, че  
сѣ ближния си Чаминъ (отъ Чамуръ) немо-  
же да живува, а сѣ побратима си Суліота  
и свата си Тоска — сѣбога ше робува. . .

Да не казваши на *Сулиота икиитаръ* — не дѣй, защото го докажашъ.

А *Куцовлазътъ*, който напредва, като ракъ на бързѣй, и той пълзи изъ нѣхъ на цивилизацията ту напредъ, ту назадъ (къмъ Гръцко и къмъ Влашко), пакъ и вика колкото може, че билъ подвасенъ Гръкъ изъ потомците на Филиппа Македонскій — полвинъ ако не цѣль *Фалангистъ*! Той толкова знае *ромейски* (гръци), колкото думи неговѣтъ пелтегъ езикъ може да протовори. Да оставимъ влашкитѣ му, които и Влахъ да са убие не може разбра; меръ сега, при влашката пропаганда тамъ, ако на Куцовлаха направятъ краката да не купя вече, както до сега е купалъ. . .

Виждъ мѣсто, виждъ климатъ въ Мора. дѣто изведнѣжъ са преобразява четѣтъ на Гръкъ и дѣто прокопсията никне, като у насъ глѣбѣтъ по киша!

Но да не забравяи и нашия Българинъ, що праваше по-напредъ тамъ — не питамъ за сега, като съ свободенъ, при сичко че има много още Българи въ робско състояние. (Виждъ по-големата частъ отъ Тракия, дѣто микнатъ драки, и цѣла Македония — отечество на най-великитѣ мажѣ въ древността.)

Единъ глухъ подземнъ гласъ са обажда изъ-подъ срутаното кале на Варна: Българинътъ ли? — Той е еричалъ и още ерича по гръци. Ако го попиташъ отъде — ще ти каже: Аонинецъ, макаръ и да е родомъ варненецъ, новопокръстенъ Гръкъ или отъ гръцкия владика или отъ нѣкой гръцкй консулъ. И този *неофитъ* ще бѣде или изъ Новосело (Еникъой), или изъ Правадѣйско, или изъ Шумненско, дору и изъ нѣкои колиби отъ Търновскитѣ голѣми села, които днесъ са радватъ, че сж независими отъ митрополскія градъ Търново.

И за него ще дойде редъ да помѣдрува (защото не може да пророкува).

Грънний ЮНА.

## Д О П И С К И.

Варна, 18 Януария 1881.

До редакцията на „Свобод. България“

Обрадованъ отъ изданіето на достауважамия ви този вѣстникъ въ градъ Варна, събѣша да изразя публично своитѣ благопожеланія за неговитѣ успѣхи и съвременно моля редакцията да благоволи да вмѣсти въ колонитѣ на листа си слѣдующитѣ общи мисли върху Свободата, тъй като въ нѣрвѣя му брой даде поводъ на този предметъ интересната статія на Т. —

### За Свободата

Никоя друга идея не е била толкова иззначена и разбрана въ разнообразни и противоположни смисли съ истинността, колкото идеята за свободата. Изъ нейното име сж са извършвали и сж извършватъ най-жестокитѣ свирѣпства и дѣла най-раздражителни даже днесъ; мнозина отъ тѣзи които са наричатъ най-горѣщи прѣатели на свободата, често ѣ биватъ най-опасни и върли-непрѣатели. Почти сички философи и държавни мажѣ, изучавали сж външнитѣ форми и манифестации на свободата, но малцина сж са занимавали съ сжшността ѣ. Старитѣ мислѣли, че сж имали свобода само когато не сж били подъ владичество на другѣй народъ; Римлянитѣ, народъ демократиченъ и свободолюбивъ, о-прѣдѣлявали я така: „сила която има народътъ да си съставя самъ собственитѣ закони, и да взема прямо участіе въ управленіето на републиката.“

Като сж събирали да разсѣждаватъ въ мятежнитѣ събрания, които често са свѣршвали съ бой и междусобна война, тѣ преобрашали свободата на анархія и минавали мжновенно отъ анархія на робство,

и отъ робство на анархія; тѣ ни представятъ свободата като нѣщо крѣвозапалителни и ужасно за патрициитѣ, а убожаемо отъ простолюдието; все така тя бѣше разбрана и въ срѣдний вѣкъ. Въ нинѣшнитѣ времена Локъ бѣше първий, който каза че свободата е сила за извършване; а Руссо въ това отношеніе са изразява така: „свободата състои въ това да правимъ сичко което зако-подателтъ поржчва и да не правимъ оного което той запрешава.“ За социалиститѣ, свободата състои въ дължността която има държавата да дава работа на тѣзи, които нематъ, да помага на онѣзи които не можатъ да работятъ, и да поддържа безплатно задължителното просвѣщеніе за сички. Други мислятъ че естественната свобода на челоѣека е ограничена, но той жертвува една частъ отъ нея на държавата, за да му обезпечи остатѣкътъ. Гизо вѣрува, че свободата не е право на челоѣека, но отетѣжка, която му дава общественната сила.

Джюзеппе Саредо, профессоръ на юридическй университетъ въ Парма, въ своето съчиненіе подъ заглавие „Principii di Diritto Costituzionale“, излага своя теорія за свободата, като казва:

„Челоѣекъ е сжшество чувствително, разумно и свободно; той чувствува впечатленіята, които са произвождатъ въ него чрезъ сношеніето съ външнитѣ свѣтъ, разсѣждава и желае; разсѣждѣтъ или дарбата да мисли и разбира, дѣйствува свободно въ него, никой не може да принуди челоѣека да мисли така или иначе, освенъ както той желае; слѣдъ като размисли и разбере, челоѣекъ има свободно избиране между доброто и злото; той може да различи доброто отъ злото чрезъ помощта на своята свѣтъ, която му обажда кога стори нѣщо добро чрезъ душевното удоволетвіе което чувствува, и го гризе кога стори зло. Свободната воля (le libre arbitre) съставлява челоѣеческото достоинство и го прави да са различава отъ безчелоѣетнитѣ животни, които са подѣтъ отъ инстинктѣтъ. Свободната воля е основа на обвиненіето въ осждителнитѣ дѣла, все та е пакъ причината която която кара хората да похваляватъ тѣзи, които вършатъ добри работи, и да осжждатъ онѣзи, които вършатъ лошавитѣ; ако челоѣекъ не би ималъ свободна воля, то би билъ водимъ само отъ сждбата си, и не би ималъ съзнание и челоѣеческо достоинство, то не би могло да му са припише нищо осждително и не би билъ нито похваленъ, нито осжденъ за неговитѣ дѣла. Даже и затворникѣтъ не претова отъ да чувствува, да мисли свободно и да желае, но неговитѣ външни манифестации или прилаганіето въ дѣйствието на неговата воля оставатъ висящи презъ сичкото време на неговото задържаніе въ затвора. Слѣдователно свободата е естественное право на челоѣека, законитѣ и насиліята не можатъ му я отнѣ; свободата е принадѣлѣжностъ сжшественна на челоѣеческѣтъ духъ, съ силата на която можемъ да рѣшяваме свободно, даже и когато нѣкои препятствія ни пречатъ въ това.“

Свободата бива вътрѣшна и външна. Вътрѣшната свобода или *разсѣждителната* е онѣзи, която са ограничава да управлява волята; тя са нарича нравственна свобода, съставлява сжшността на челоѣеческия духъ и е майка на другитѣ свободи; а външната свобода или *испълнителната* състои въ това да извършва безъ препятствіе о-ноза, което челоѣекъ е рѣшилъ слѣдъ като разсѣждѣлъ; тя има толкова приложение колкото сж ержоветѣ на челоѣеческата дѣятелность. Има и нравственна свобода, която може да са опредѣли тъй: *дарба която има челоѣекъ да съобразява или не своята дѣятелность на своята природа*; челоѣекъ има свои природни закони както и Вселенната има своитѣ; ако челоѣекъ ги познава и почита, той напредва; ако не ги познава, или ги познава пакъ ги нару-

шава, той упадва; неговата свобода състои най-вече въ дарбата, която има да ги нарушава на свой рискъ и опасность; всѣкой челоѣекъ, както и всѣкой народъ, има право да бѣде господарь на самага себе, както има и дължность да бѣде самъ създателъ на своята бѣдущность; ако знае да са ползува отъ истинската свобода, *напредва*; ако не, *упадва*.

Дѣйствиата на челоѣека са управляватъ или отъ инстинктѣтъ, или отъ егоизмъ, или отъ разумъ; когато той дѣйствува по побужденіе на инстинктѣтъ, тогава не е челоѣекъ свободенъ, но прилича на безслонеснитѣ животни; когато са оставя да са води отъ егоизмѣтъ, той дѣйствува като свободно сжшество, но по единъ начинъ неосвѣршенъ и нещепленъ; когато обаче слѣдва по свѣтътъ на здравитѣ разумъ, тогава дѣйствително показва, че е сжшество свободно; *сжласіето на волята съ разумѣтъ* е ясното опредѣленіе на свободата.

Тая е прочее спасителната свобода за всѣкий народъ, който желае своето напредване въ политическия си животъ и тя е която трѣба да бѣде днесъ и за насъ, Българитѣ, ако некаме и нѣй да напредваме и сжществуваме като народъ. Нека прочее са вразумимъ и трѣгнемъ по нѣхъ на истинската свобода, която води всѣкий народъ къмъ благоденствіе, величіе и слава; нека оставимъ на страна слѣпнитѣ егоизмъ, който ни води къмъ анархія и пропасть, и нека, най-послѣ, дѣйствуваме по свѣтътъ на здравитѣ си разумъ, като самостоятелни люде. Слѣдователно отъ насъ самитѣ зависи да бѣдемъ щастливи или не щастенъ народъ; ако умѣемъ да са ползуваме отъ истинската свобода, нѣй ще *напреднимъ*, ако ли не, ще *упаднемъ*.

2+2=4.

Х.-О. Пазарджикъ, 19 Януария 1881.

Града ни, който преди войната е билъ, като ключъ на цѣла Добруджа, който е служилъ като центръ на вътрѣшната ни търговия, днесъ е въ твърдѣ жално положение. Причината на това е безъ съмненіе отѣнѣваніето на хубавата и плодородна Добруджа, която, както казахъ, оживляваше Пазарджика и го развиваше въ всѣкъ едно отношеніе. Но при това не трѣба тѣй отгорѣ да погледнемъ на работата. Истината че присѣдиненіето на Добруджа къмъ Ромѣнитѣ много побърка за развитіето му но да си признаемъ не по-малко бѣше причина на сегашното му занустваніе и наплето правителство съ своитѣ распорѣждания: 1) уничтоженіето му като окржгіе и 2) примѣстваніето на единичното въ този заглѣхналъ край. Колко-годѣ наредено правителственое училище въ Силистра. Кои сж били мотивитѣ къмъ подобни мѣрки на правителството спрямо града ни, не можъ добръ, да, и съвѣтъ е необяснимо, да отгадаѣ. Ако сж отъ икономическа точка зрѣния направени тѣзи распорѣждания, то съвѣтъ е необяснимо, като какъ може да бѣде това, когато вмѣсто са развиватъ, отварятъ градина, тѣ занустватъ. Извѣстно е че единъ градъ тогази може повече даждѣ да плати на правителството, когато той е улесненъ отъ сжшото него въ всѣко отношеніе т. е. когато той е свободенъ както въ търговията си тѣй и въ занятіята си. Това нѣй виждаме да са върши на противъ съ нашия градъ и окржгіето ни. Населеніето за каква да е незначителна работа трѣба за сичко да са отнасятъ въ Варна, която отетон на единъ день рас-стояніе, тѣй шото ако сж потребни на пр. дърва за горѣніе или кересте, за домѣтъ или воденицата непременно трѣба да са отиде въ Варна, гдѣто единъ билетъ ще да намѣри приблизително около 20—25 фр. тогази, когато нужното ни дърво ще стори 10 фр. Не е тука приказката само за тѣй. Това е само най-долното, на което нѣй о-

бичаме да гледаме съ пренебрежение. Колко други по-важни и непреодолими припастива съществувалъ, които явно показватъ че Х-оглу Назарджикъ съ присъединеніето на нѣкои села отъ силестренското и правадійското окръжия както и цѣлото Балчикско окръжие трѣбаше да бѣде безъ друго окръжие. Неговото присъединение къмъ Варна е нѣщо натежнато, защото Варненско и безъ Назарджика е достатъчно мѣстно да оправи себѣ си. Право да обвиняваме правителството за тѣзи му постѣпки не е твърдѣ резонно тъй-като то е направило това распорѣждане несъзнателно безъ да познава добръ мѣстоположеніето и самата мѣстност на окръга ни. Виновати сѫ тѣка депутатитѣ ни, които. Богъ да имъ напомни, отъ нищо друго не разбиратъ освенъ отъ тѣстата платичка, която по никакъвъ начинъ не би получила инакъ и друго че свѣдущитѣ по този въпросъ хора бѣха силно въоружени противъ окръга ни та поне изъ едното приличіе не казаха дѣи думи въ Народното Собрание по този въпросъ. Най-подиръ ний са чудимъ какъ не му отиде края на тѣзи запланици, която съществувала въ окръжіето ни и на която главната причина е нашія околійскій началникъ, назначенъ по протекціята на приснопамятниъ преміе-министръ г-нъ Цанковъ. Мимоходомъ ще забѣлѣжа, като искренъ гражданинъ които обичамъ и почитамъ интереситѣ на отечеството си и на държавата си, че господство му не е никакъ на мѣстото си и нийдѣ не може да бѣде като началникъ или управителъ, защото за да управлява чловѣкъ единъ окръгъ трѣба по-напредъ да знае да управлява себе си и да имъ колко-годи *капна* въ главата си нѣща, които у нашія г. началникъ свѣршено липсватъ. Той, по право да кажемъ, много на мѣсто би билъ въ нѣкоя канцеларія като помощникъ на секретаря и повече нищо.

До нѣмн повече и за много други нѣща по-важни. X.—

## ВЪНШНИ.

### Ирландското затрудненіе.

(Изъ в. „Русь“).

Гладстонъ е вѣренъ на себѣ си: безъ да глѣда на силнитѣ нападенія, на упорнитѣ пререканія, на безкрайната клевета, на нескрѣпното и мпно негодоваііе на консервативната партія — той не склонилъ и още не склонява да са отмѣни закона Habeas Corpus иначе, освенъ като введе едновременно и билдъта за поземелната реформа. Като върви въ разрѣзъ не само съ своята партія, но даже съ члѣноветѣ на своя кабинетъ. Гладстонъ признава правата на Ирландія за нѣкои подобренія и поддръжка отъ страна на Англія. Фостеръ, министръ на Ирландія, нѣколко нѣти тѣзи зима ходилъ въ Лондонъ, като искалъ настоячиво исключителни мѣрки и пѣл-помощія. Гладстонъ го внимателно изслушвалъ, свиквалъ кумахай сѣкій денъ цѣлъ кабинетъ на свѣщанія — но доводитѣ Фостерови сѫ показвали недостаточни, и той са връщалъ въ Дублинъ, недоволенъ по покоренъ на времето.

Въ Априлія отъ миналата година, като распушалъ парламента и викалъ Ангійскій народъ за нови изразенія на своето довѣріе, Лордъ Биконсфилдъ указвалъ на нуждата да са продължи

консервативното правленіе, по причина на страннитѣ облаци, които са трували върху Ирландія. Недоволството на Ирландцитѣ не е отъ днесъ: нито отъ вчера; то никогда не са е прекъсвало отъ самото ѣ завоеваніе, т. е. отъ половината на XVI-то столѣтіе, по са развивало съ нова сила въ послѣднитѣ двѣ години. спорѣлъ повсемѣстниъ почти гладъ и равнодушіе на Биконсфилдовскія кабинетъ къмъ външнитѣ нужди на подчиненія, по се още враждебенъ народъ.

Кралица Викторія, като продължава да са свѣтлува съ своя работнииъ наредворецъ, не вече надналъ преміеръ, което свѣршено противоречи на конституціонитѣ традиции, и сега настоява за истрѣбността на укрителни мѣрки. Но Гладстонъ — чл-ловецъ непреклоненъ, безъ да глѣда на доброто и меко обращение, той се пріема за свѣдѣніе желаніята на Нейпо Величество, а пеключително послушенъ на волята на страната, той и на послѣдната са покорява не иначе, освенъ като притегли добросвѣстно венчнитѣ проевленія на тѣзи воли и като са дълбоко убѣди въ тѣхната нескрѣпность.

Колкото е необходима деспотическата властъ тамъ, дѣто тя ръководи народа въ нѣти на подобрѣніята, тамъ дѣто не достигатъ още найсжественнитѣ реформи и най-необходимитѣ условия на цивилизованія животъ, толкова тя нагубно би дѣйствувала въ Англія.

Предъ една или двѣ години, Ангійскіятъ народъ бѣше два раскрача далечъ отъ война съ Россія поради Турція, и то за деспотическитѣ подилъзванія на Кралица Викторія и Лорда Биконсфилда, Авганеката война, която костисала до тѣзи минута по-вече отъ тридесетъ милиона фунта стерлинги, накъ и Африканскитѣ бъркотип — пѣматъ друга причина, освенъ злѣ насоченія произволъ.

Гладстонъ по-добрь знае сичкитѣ тѣзи въпроси и са подчинява на короната само тогазъ, когато тя са съгласява съ исканіята на конституціята . . . . . Тѣзи и други факти представляватъ вътрешната политика на Гладстона и обесняватъ неговате преструвана нерѣшителность. За да употребл съ усѣхъ наказаніе, трѣба подобно да ирострѣ и рѣка помощи; по на тѣзи помощъ какъ да склонилъ незговорчивия парламентъ, който губи цѣли недѣли и мѣсеци по безкопечни словопрѣнія и препирни?

„Ний пѣма за какво да мислимъ — говорилъ въ Бирмингамъ Джонъ Брайтъ, единъ изъ най-либералнитѣ водители на Вигската партія — ний трѣба да подражаемъ на Россія въ нейната поземелна реформа, която ѣ костисала по-вече отъ сто и двадесетъ милиона фунта стерлинги. За да са пекунни най-малкія кжѣ земя за обезпеченіе на Ирландскитѣ фермери, ще трѣбать около осемдесетъ милиона — сума грамадна — за туй нищо и не трѣба да са тълкува“.

„Вий Русситѣ“, забѣлѣжаваха ли открито Англичанитѣ, обичали сто свонитѣ селени и безротно склонихте на важни жертви за тѣхното благо състояніе; а ний до сущъ иначе са относимъ къмъ тѣзи като неблагодарни Ирландци. Нека тѣ сами са погрижатъ за себѣ си. То не е наша работа“.

Гладстонъ, вѣроятно, отнася са по-топло, по-сърдечно къмъ злочестата Ирландія, по какво можн сторн той самичакъ?

Самъ на полето, чловѣкъ по е войтъ! — О. К.

Превелъ Т.

### Еврейскій въпросъ въ Германія.

За еврейскія въпросъ, който тѣи много има вліяніе на европ. политика и който послѣдне време много важни въпроси е припречилъ, малко са е писало у насъ. Ний, като желяемъ да занознаемъ читателитѣ си повърхностно върху него, правимъ извлечение отъ горнето заглавіе, напечатано въ руската газета, *Новоросійскій Телеграфъ*.

Трѣба да забѣлѣжимъ че въ Германія чато са държатъ народни събрания отъ християнитѣ граждани по този въпросъ и вече таково събрание е било трете на 14 Ян. въ Берлинъ. Въ това събрание ораторѣтъ е билъ докторъ Генрици, който твърдѣ въсторженно са привѣтствувалъ отъ публиката състояща отъ 2,500 души между които имало много социаль-демократи. За председател на това събрание е билъ избранъ търговецъ Икенбахъ, предложень отъ докторъ Генрици.

Първитѣ речи на оратора сѫ биле: „Берлински граждани! Дайте такъви сжко отговоръ и въ време на изборитѣ (Браво). Послѣ съ позволеніето на председателя прочетъ за „ядрото на Еврейскій въпросъ.“ Той казалъ: „не ясното разбираніе на този твърдѣ важенъ въпросъ е дълбоко вкорено въ народа ни. Извѣстн е, че даже депутатитѣ и поста Трагеръ сж разбирали този въпросъ въ смислъ на религіозна борба.“ Исторіята показва, че Евреитѣ тамъ са закореняватъ, дѣто има гнилость. По моего мнѣіе, еврейскій въпросъ има двѣ страни: обективна, дѣто причинитѣ сж у Евреитѣ, и субективна, дѣто тѣ сж у християнитѣ. Ако еврейскія въпросъ бѣше само религіозень въпросъ, то работата пѣше да бѣде само за обращеніето на Евреитѣ въ християнство (свѣршено вѣрно!) Религіята на Евреитѣ е религія расова (племена), която никогда не може да премине къмъ други народъ, понеже никой други народъ не може изведиъкъ да стане избранъ — какъ еврейството не може да премине къмъ други народъ. тѣи християнството не може да са прѣвѣ къмъ еврейството. Поарестенія Евреи си остава Евреи, заното не може да са отдѣли отъ духа, да са отдѣли отъ тѣлото си. Да погледнемъ на покрѣстнитѣ Евреи и ето ни предъ очитѣ професоръ Лассонъ: той е покрѣстенъ, но сепакъ, говори за правата на Евреитѣ, говори за „нашитѣ права. Мислите ли вий, че кръстенія Евреинъ Вленхредеръ може да са откаже отъ еврейството, може да изгуби макаръ частичка отъ свонитѣ финансови възрѣнія? Христосъ признавалъ Евреитѣ и ако Той не е сполучилъ да ги обърне, то защо ний сега да мислимъ за това? Християнството е діаметрално противоположно на еврейството. Еврейскія въпросъ никогда не може да бѣде разрѣшенъ отъ религіозна точка зрѣнія (браво!). Еврейскія въпросъ е племенъ въпросъ, които са обеснява съ физическитѣ, а още повече съ умственитѣ качества на Евреитѣ. Евреи въ физическо отношеніе сж твърдѣ слаби отъ насъ.

Еврейна въ сравнение съ насъ е като недорасла и разваленъ чловѣкъ (оцобреніе, кликъ, фи!). Евреитѣ винаги маркиратъ съ гешава мизантропия; това е тѣхната племенна особенностъ, отъ която никога не ще се избавятъ, това трѣба да припомнимъ на азіатското имъ произхождение. (Кликъ, смѣшно!) Дѣто сж много Евреитѣ тамъ има и много болести (въ Севѣрія Шлезвигъ на примѣръ). За да се отстраня това племенно различіе трѣба да ставатъ смѣсени бракове. Еврейката може да съблзани нѣмца, когато тя е млада но какво бива когато тя е вече въ зрѣлъ възраст — това вамъ е извѣстно (смѣхъ). Германската матрѣба да се срамува за да носи полу-еврейско поколение (браво!) Последъ оратора са обръща къмъ духовнитѣ качества на Евреитѣ, за които ще видимъ въ слѣдующія брой на листа си.

## ПОЛИТИЧЕСКІЙ ОТДѢЛЪ.

Извинено е да кажемъ че гръцкитѣ въпросъ днесъ е първитѣ между другитѣ въ Европа, който и обръща вниманіето на сичкитѣ кабинети ту къмъ Цариградъ, ту къмъ Атина. Последната фаза на този въпросъ са намѣрва въ разискване, чрезъ което силитѣ са надѣватъ, че ще се избѣгне войната. Въ последнитѣ дни слухъ са разпръснъ че между силитѣ са вършатъ преговори на основаніе на турското предложеніе. Но корреспондентътъ на вѣнскитѣ в. „Политическата Корреспонденция“ въ Парижъ претендира че въ френската столица нито преговори ставатъ нито пакъ друга нѣкоя постъпка има; на туй прибавява и слѣдующето: „Ако Турція наистина желае да направи серіозни отстъпки, ако тѣ искрено оттегли онова което въ Европа се е считало като нейнъ ultimatum, възможно е да почнатъ въ Цариградъ съ нѣкоя даже сполука дипломатически прѣговори на основаніе на сжщата погранична линія. За туй не е нужна конференція; когато посланицитѣ на силитѣ сполучатъ отъ Портата резонни постъпки, силитѣ ще ги наложатъ на Гръція. Конференцията съставена въ Цариградъ съ цѣль да намѣни рѣшеніята на Берлинската Конференція, никакъ не е съгласна съ достоинството на Европа.“

Слѣдующето продълженіе отъ една статія срѣщнахме въ Гръцката Атинска газета „Свобода“:

«.....Насъ ни наричатъ непризнателни. Но нека ни покажатъ най-сетѣ какви сж голѣмитѣ благодарія на Западъ, за които ний трѣба днесъ да тѣпчимъ народното наше достоинство, да распалимъ вътрѣшна война, и да са отричемъ отъ правото си сиричь отъ владѣніето на страни Гръцки колкото за тѣхното произхождение колкото и за Исторіята имъ? Но Исторіята доказва, че сичкитѣ благодарія на Западъ къмъ насъ са ограничаватъ върху едно блудо съ лещи!»

Сѣкій знае, че борбата за Гръцката независимостъ. Европа я пріе като едно отъ най-нещастни събитія, а въ Верона и въ Лейбахъ събранитѣ господари, осѣдиха свѣщенната наша война, и обвиниха я като несправедна и противна на началата отъ свѣщенния съюзъ.

Но безъ договора Адрианополюскій и безъ предизвиканата отъ него война, Гръція шѣше да падне пакъ подъ турското иго, тѣй щото не дѣжимъ само на Западъ за нашата независимостъ.

Нека оставимъ на страна Исторіята на основаніето на Гръцкото кралство. Нека са спремъ по-вече на последнитѣ години на нашето политическо съществуваніе, когато нашитѣ политици са обрънаха къмъ западъ

като къмъ освѣтленъ единъ фаръ, който ще не да ни поведе въ величіе и въ щастіе.

Никой не може да оспори, че отъ голѣмото възстаніе на островъ Критъ (1867-68) политиката, която Гръція държа бѣше чисто западна. Кѣво смелчехи отъ тѣзи политики? Отчуждихме са отъ другитѣ народи на Постоъ отъ естественитѣ наши съюзними, които са увеличиха и добила тѣхната независимостъ безъ запада и безъ нѣговата воля, и тѣй изгубихме драгоцѣнни обстоятелства въ които и ний можахме да направимъ сжщото, и при сичко туй въздържахме са, за хатѣра на Европа и на сжщата Турція, като вѣрвахме въ обѣщаніята на дипломатията. А иматъ слѣдъ туй дързостъ да ни пазоватъ непризнателни и да ни осѣждатъ въ недѣлтелностъ?!

Горнитѣ редове на Атинската газета ни даватъ новодъ за слѣдующитѣ разсѣжданія:

Вижда са че Гръцитѣ най-сетѣ дойдохъ въ съзнание и започнахъ чрезъ тѣхнитѣ органи да направятъ намекъ за признателностъ която дължатъ на источнитѣ народи и най-вече на Свята-Русія, която винаги бѣше готова да спомогне въпроситѣ на слабитѣ и притѣсени християнски народи подъ турското иго, и даже съ голѣми жертви тя сполучи да отхвърне нѣкои отъ тѣхъ отъ робството и най-напредъ Гръція; безъ войната отъ 1828 г. която Русія предприе противъ Турція, и безъ униженъ Одрински договоръ за последната който обезпечи и основа гръцката независимостъ, Гръцитѣ шѣхъ още за много вѣкове да сѣдатъ роби на Султанана, освенъ туй и въ последнитѣ времена Русія и въ много случаи показа своето чловѣколюбіе и благодарѣтелнитѣ си чувства къмъ Гръція. Но Гръцитѣ слѣни орѣдія на Западната дипломатія и пренесени отъ великата идея забравихъ и погребихъ дължната отъ тѣхъ признателностъ къмъ тѣхната благодарѣлка, тѣй щото Гръцитѣ съ непростителното си поведеніе къмъ тѣхнитѣ събди народи и къмъ Русія изгубиха съчувствието на последнитѣ и изгубихъ много обстоятелства отъ които можехъ да са възползуватъ. Отъ езика на гръцкия органъ са свива че Гръцитѣ са намѣрватъ въ голѣма отчаянность която ги принудява сега да са възврънатъ въ тѣхнитѣ дължности и да изразяватъ, може би неволно, признателни чувства къмъ Русія. Мислимъ че еднаквото поведеніе косто Гръція трѣбаше да държи оне отъ времето на своята независимостъ, и което нейнитѣ интереси необходимо изискватъ е било та събни отношеніята си съ источнитѣ християнски народи естественитѣ ѣ съюзними и да престане да сыува des Châteaux en Espagne които ѣ вдхвватъ Великата Идея и твърдѣ тлѣсти и надуги обѣщанія на Западната дипломатія.

## Оригинални изслѣдованія по игиената на не-празната жена и на новороденитѣ дѣца.

(Отъ Д-ръ С. Христовъ Загорски.)

„On ne connaît le prix du savoir que dès qu'on le possède: on ne connaît, au contraire, celui de la santé que lorsqu'on l'a perdue.“ Б. Франклинъ.

Извѣстно, е че чловѣкътъ постоянно забравя добринитѣ на здравіето и винаги твърдѣ малко го занимава онова що би билъ той длѣженъ да снзавя. Понеже Игиената е наука за съхраненіето, или искусство което показва средствата за отбѣгваніето

на болеститѣ, е безъ съмнѣніе едно отъ оня, които интересуватъ повече чловѣка.

Всѣки му е познато днесъ, че чловѣкътъ разгледанъ по естественната исторія, принадлежи на голѣмия отдѣлъ между млѣкопитателнитѣ животни, и че самъ той образува отдѣла на дворянитѣ. Той са отличава до такава точка отъ другитѣ животни, било по своята конформация, било по своята уметвенна организация, които му представятъ право на едно особено сжщество. Като са земе въ вниманіе неговото тѣло при велпкитѣ (закопи) що управляватъ организираниитѣ сжщества, той са счита като наблюдателъ врѣхъ сичкитѣ сжщества отъ сичката вселенна на своята дупа. Истинската негова свята некра, като прави отъ него едно честно сжщество, назначено безъ съмнѣніе за споменъ тукъ на земята че сжществува Владѣтель на упримчиваніето който го е създавъ. Физиологическитѣ или редовни дѣйствія на нашитѣ органи можатъ са смутти отъ случайности или отъ нехабяваніе. Престаростъта може да произведе това нехабяваніе; а непредвидими или доброволни обстоятелства, случайности или твърдѣ често неразмишленности, на конецъ неопѣнни отъ чловѣка причини разнообразно можатъ има за слѣдствие отнеманіето на живота.

Науката, която показва средството за осѣгваніе, по възможность, на такива случайности или за съхраненіе здравіето е: *Игиената*.

Понеже сми предприели да изслѣдуваме имената на неспазната жена и на новороденитѣ или зародившитѣ са дѣца, то считамъ за нужно да са даде въ кѣо едно опредѣленіе на тѣзи многосложна наука, и безъ да са простирамъ ще кажемъ само че: споредъ етимологіята пріета въобще отъ новечетъ писатели, които са сж занимавали по тоя предметъ, достигнали сж единъ отъ да разбиратъ подъ думата Игиена: *искусство за съхраненіе здравіето*, други пакъ я опредѣлятъ като казватъ: *Игиената е наука която изуча здравіето въ два вида*, спречъ съхраненіето и осѣвършенствуваніето негово, било то върху само одного чловѣка или за по-голѣмъ брой чловѣци, на основаніе на което и подраздѣлятъ тая наука на а) частна и б) публична Игиена.

Игиената прочее не е освенъ една сложность отъ новече науки съ които тя са заема и безъ които не бѣ тя могла да сжществува като искусство за съхраненіе и осѣвършенствуваніе здравіето.

## Общи разсѣжданія

Виждаме ежедневно хора, доста сносовни, занимающи са да въсчитаватъ домашнитѣ си животни, които обучаватъ тѣй да кажемъ, по во-

лята на своитѣ господари да извършватъ разни услуги каквито иначе безъ специално приготвеніе не били би въ състояніе да извършватъ. Тѣй щото едни отъ тѣхъ (животни) са опредѣлять за надбѣгваніе въ разни курии, други за ловъ или за сраженіе (борба), други на работенія, а други за даване мѣко или месо отъ добро качество; чловѣцитѣ даже по нуждитѣ на спекулиране приготвятъ се за борби или за надбѣгваніе своеволно; всички подобни качества са придобиватъ чрезъ едно постепено преобразование на тѣхний организмъ подъ вліяніето на *храната, упражненіята, мѣсноприваніето*, и отъ всички други обстоятелства, що една добра разбрана Игіена може винаги да достави въ полза на чловѣчеството. Единъ нхъ произведени тѣя видоизмѣненія оставатъ *наслѣдствени* за бѣдѣщитѣ тѣхни поколѣнія.

Въ такива обстоятелства, твърдѣ ясно може се доказа до колко вліе въспитаніето или игиената върху чловѣка и животнитѣ; ражда се тукъ питаніе; заслужаватъ чловѣческитѣ родъ такива занемаренія, които са виждатъ днесъ въ насъ, безъ да са погрижимъ и пенѣлиамъ своитѣ родителски длѣжности, съ които природата на е тѣй силно обязана и да положиме въ дѣйствиѣ за полза на чловѣчеството всѣкакви средства, употребени въ дневний вѣкъ за опазване и подобряваніето на родѣтъ ни?

Зачудва се, петина, чловѣкъ като не вижда и срѣща некуството за *отхраната на дѣцата* да бѣде обработено по съвсѣмъ специаленъ видъ, както що са забелѣзва онова за отхраната на домашни животни. Замайва се на конецъ чловѣкъ като гледа колко малко е познато игиената на дѣтето, и колко правилата отнасящи се до по новото въспитаніе сж занемарени отъ самитѣ медици (лѣкари), които сѣкидневно сж свѣтвани отъ страна на младитѣ майки за видѣтъ и направленіето по които трѣба тѣ да отхранятъ своитѣ новородени чада.

Не трѣба никакъ да се ласкаятъ че: физическото въспитаніе на дѣцата единъ предметъ за изучаваніе доста интересенъ и за всѣкой медикъ. Отъ изборѣтъ лицата въ съпружество завнеси бѣдѣщите на родѣтъ както по физическо тѣй и морално отношеніе. Въ люлката трѣба да земемъ чловѣка за да направимъ отъ него яскъ и силенъ гражданинъ и да преработимъ неговото тѣлосложение ако случайно то е повредено въ своитѣ зародини. Въ мнѣтитѣ на тѣзи възраст, казвамъ, трѣба да се най-много бди за строгото изпълненіе на игиеническитѣ правила, бп-ло то за сназване здравіето или за отблѣваніето на болестта, която би се доближила за да го прекъсне.

Познанието на тѣя законъ е толкова важно когато има да се бори чловѣкъ въ свѣта за съкрушеніето на ржидни и извехтели грѣшки относително за отхраната на дѣцата. Другояче какъ можемъ учѣква за сполука ако не сме снабдени съ точни познанія и дълбоки изслѣдванія на предметъ който ни занимава?

Медицината за дѣтета състои почти напълно въ тѣхната Игіена, тѣзи добрѣ изследвана и усвоена, излечаватъ сполучливо и съ твърдѣ малко лекарство. Много нхъ е достаточна щото съ урежданіето на единъ режимъ (діета) да се унищожатъ болѣсти и други серіозни и се излеченіето на които напразно би прибѣгвалъ чловѣкъ къмъ употребленіето на лекарствени средства. Тѣй на пр.: като се распоредятъ часоветѣ за подояніе на дѣтето по единъ удобенъ начинъ (вмѣсто да виси цѣлъ денъ на майкината сисека) сполучва се да престанатъ блюваніята мѣчни, както и зелѣнийтъ имъ дрисакъ diarrhée vert произходящи отъ много на честото нмъ кърменіе както и отъ претовараніето на слабійтъ тѣхенъ стомахъ. А слѣдъ единъ же распореденъ режимъ храненіето на пѣкон дѣца е толкова повредено, щото тѣхния бѣлъ дробъ не закъснява да се зарази отъ отитъ или кокалитъ на дѣтето да умекнатъ тождо, щото невнимното дѣте да стане жертва на *рахитизмъ*. Въ много обстоятелства подобни вліянія може произведатъ болѣсти наречени: la scrofule, le carreau, la chlorose и прч. и прч.

Познанието правилата отнасящи се за женитбата въ изборѣтъ на съпрузитѣ може да предуазятъ и избѣгнатъ послѣдствениитѣ болѣсти, тѣй както изслѣдуваніето на законитѣ на физическото въспитаніе на дѣцата сж непзбѣжно нужни за медикътъ който би желалъ да лекува болеститѣ на новороденитѣ.

(Слѣдува).

## МЪСТНИ НОВИНИ.

Споредъ общото преброяваніе на жителитѣ въ града ни, което се произведе на 1-ий Януарій, числото на жителитѣ въ града ни са вѣскача отъ 20 до 21 хиляда.

## Новини по чуждестранното законодателство.

За нашитѣ читатели не ще бѣде безинтересно, мислимъ, ако отъ време на време въ вѣстника си даваме новини по чуждестранното законодателство, което може да послужи въ нѣкои отношенія за урокъ и подготовка на нашитѣ законодатели на-

стоящи и бѣдѣщи, сирѣчь на тѣя, които вече достойно или недостойно избрани за депутати и на оия, които за напредъ са готвятъ или ги приготвятъ.

Сърбското правителство се присѣдинило на метрическата конвенція, подписана въ Парижъ 20 Маія 1875 год. Француското правителство пзвѣстило за туй международния комитетъ по мѣркитѣ и тѣгилкитѣ.

Правителството на француската Ресепублика стѣпило въ международна конвенція съ Германія, Австрія, Испанія, Италія, Португалія и Швейцарія, за приемианіето общи мѣрки противъ *филлоксера* (болестъ която сунни листитѣ на дърветата.)

Француската палата на депутатитѣ приеда за свѣдѣніе законопроектъ на гг. Парана, Поля-Бера и Едуарда Локруа по учрежденіето касни за училищни постройби съ капиталъ на 200 мил. франки, осигурени съ държавни имущества. — II у насъ да-ще Господь! . . .

Редакторъ-Издателъ П. КАЛАНДЖИ.

## ОБЯВЛЕНИЯ.

### ОТЪ РЕДАКЦІЯТА.

Дадена е да се печатъ нова една книга, подъ заглавіе:

**ХУБАВА ПЕДЪЛКА**

или

**БЪЛГАРИЯ ПОДЪ ТУРСКОТО ИГО, 1856**

Драма въ 5 дѣйствія

отъ

Т. Я. Шишкова.

Възгий Директоръ на Варнен. Реално Училище

## ИЗВѢСТІЕ

Българско-Русско търговско общество има честта да извѣсти на почитаемата публка, че докара отъ Русіи разни русески стоки, както: разни офицерски и сѣдцатски вѣщи, сукна, захаръ на глави и парѣзанъ, чай на фунтове, свѣщи Стеаринови Невски, самовари, икони, хайвери, брашна, калиница, валя бѣли и катраняни, разни паптки и разни вѣщи отъ Варнавско сребро. Цѣни умѣрени.

Обществото приема и разни поржчки комисіонни и експедиціонни.

Магазіята са намира наредъ съ военніятъ складъ на брѣга на морето близо до Агенството на Рус. Общ. Пар. и торговлѣ.

Варна, 11 Декемврий 1880.